

BÖLÜM 7

KENTSEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK BAĞLAMINDA EKO-SOSYAL İNOVASYON

doi: 10.37609/akya.3869.c1600

Serkan BAYRAKTAROĞLU¹

GİRİŞ

Artan ve verimsiz kaynak kullanımımızın iklim değişikliği, biyoçeşitlilik kaybı, kirlilik, kötü sağlık ve yoksulluk gibi sosyal, ekonomik ve çevresel etkileri vardır. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri ise bu karmaşık problemlerin çözümüne sistematik katkıda bulunmak üzere farklı başlıklar altında küresel çapta dramatik dönüşümleri önermektedir. Bu hedefler hem teknolojik yenilikler, altyapının dönüşümü gibi fiziksel değişiklikleri, hem de insan davranışlarını kapsayacak önerilerle sosyal değişimleri işaret etmektedir. Çünkü, süregelen sosyal, ekonomik ve çevresel sıkıntılarla yalnızca teknolojik gelişmelerin gücüyle başa çıkmaya çalışmak hedeflenen sürdürülebilirlik seviyesinin yakalanmasında yetersiz kalmaktadır. Dahası, büyümeye odaklı ekonomik sistemin kırılgan yapısının, beklenmedik krizlerle baş etmek için gerekli dirençliliğe sahip olmadığı açıktır. Bu bağlamda, sosyal değişimler ve adaptasyon, sürdürülebilirliğin çok katmanlı ve birbiri içerisine geçen hedefleri için kimi zaman doğrudan kimi zaman da dolaylı olarak etkilidir.

Dünya nüfusunun ve ekonomik faaliyetlerin büyük bir kısmını bünyesinde barındıran, aynı zamanda tüketimin ve ekolojik yıkımın da önemli ölçüde so-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Endüstriyel Tasarım Bölümü, serkanbayraktaroglu@istanbul.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4246-0203

edilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Ancak sınırlı finansman olanakları, yüksek ön maliyetler ve finansal riskler eko-sosyal inovasyonların yaygınlaşmasını engelleyebilmektedir.

Teknolojik altyapı ve inovasyon ekosistemlerinin mevcudiyeti, araştırma tesislerine, kuluçka merkezlerine, hızlandırıcılara ve iş birliği alanlarına erişim sağlayarak eko-sosyal inovasyonların benimsenmesini ve yayılmasını hızlandırabilir. Güçlü inovasyon ekosistemleri bilgi alışverişini, ağ kurma fırsatlarını ve girişimci desteğini teşvik ederek tasarımcıların ve yenilikçilerin sürdürülebilir çözümler geliştirmesini ve ticarileştirmesini sağlar. Ancak teknolojik altyapıdaki boşluklar, dijital uçurum ve inovasyon kaynaklarına sınırlı erişim, özellikle yetersiz hizmet alan topluluklarda eko-sosyal inovasyonların benimsenmesini kısıtlayabilir.

Benzer şekilde sosyal kabul, toplum katılımı ve kültürel uygunluk, eko-sosyal inovasyon girişimleri için başarının kritik belirleyicileridir. Tasarımcılar, çözümler geliştirirken kent sakinlerinin farklı ihtiyaçlarını, tercihlerini ve değerlerini göz önünde bulundurmalı, bunların yerel bağlamlarda yankı bulmasını ve sosyal uyum ve kapsayıcılığa katkıda bulunmasını sağlamalıdır. Ancak kültürel engeller, değişime karşı direnç ve toplumun katılım eksikliği eko-sosyal inovasyonların benimsenmesini engelleyerek uygulama zorluklarına ve sınırlı etkiye yol açabilir.

Sonuç olarak tasarımcılar, tasarım odaklı düşünme ve araştırma metodolojilerini kullanarak, karmaşık sistemleri görselleştirerek, yeni çözümleri prototipleyip deneyerek, disiplinler arası iş birliğini teşvik ederek ve destekleyici politikalar ve uygulama stratejileri için savunuculuk yaparak kentsel bağlamlarda eko-sosyal inovasyonların geliştirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, eko-sosyal inovasyonların benimsenmesi ve yaygınlaştırılması, politika ve düzenleyici ortam, finansal kaynaklar ve yatırım, teknolojik altyapı ve inovasyon ekosistemleri, piyasa talebi ve tüketici davranışı ile sosyal ve kültürel faktörler dahil olmak üzere çeşitli itici güçler ve engellerden etkilenmektedir. Bu zorlukların ele alınması, şehirlerde sürdürülebilir inovasyon ve dönüşüm için elverişli koşulların yaratılması amacıyla politika yapıcılar, uygulayıcılar, araştırmacılar ve toplum paydaşlarının ortak bir çaba göstermesini gerektirmektedir.

KAYNAKLAR

- Ahmadi, F. & Toghyani, S. (2011). The role of urban planning in achieving sustainable urban development. *OIDA International Journal of Sustainable Development*, 2(11), 23-26.
- Angelidou, M., & Psaltoglou, A. (2017). An empirical investigation of social innovation initiatives for sustainable urban development. *Sustainable Cities and Society*, 33, 113-125.

- Anguelovski, I. (2016). From toxic sites to parks as (green) LULUs? New challenges of inequity, privilege, gentrification, and exclusion for urban environmental justice. *Journal of Planning Literature*, 31(1), 23-36.
- Avelino, F., Grin, J., Pel, B., & Jhagroe, S. (2016). The politics of sustainability transitions. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 18(5), 557-567.
- Avelino, F., Wittmayer, J. M., Pel, B., Weaver, P., Dumitru, A., Haxeltine, A., ... & O'Riordan, T. (2019). Transformative social innovation and (dis) empowerment. *Technological Forecasting and Social Change*, 145, 195-206.
- Bailey, N. (2010). Building sustainable communities from the grassroots: how community land trusts can create social sustainability. *Social Sustainability in Urban Areas*. (ss. 49-64). London: Routledge.
- Bayraktaroğlu, S., Şatır, S., & Akgün, A. A. (2014). Sosyal yenileşim ve tasarımın değişen rolleri. *Tasarım+ Kuram*, 10(18), 36-52.
- Bayraktaroğlu, S. (2020). Bridging roles of social innovations in rural development: craft initiatives from Kutch, India. *Journal of Design for Resilience in Architecture and Planning*, 1(1), 103-118.
- Berkowitz, D. (2011). *The High Line*. Erişim tarihi: 20.05.2024, <https://livingarchitecturemonitor.com/articles/green-rooftop-parks-densification-quality-of-life-transbay-terminal-nam-ba-park-f21>
- Blums, R., Zvirgzdins, J., & Geipele, I. (2022). Sustainable development strategy options in urban environment. *Engineering for Rural Development*, 21, 560-566.
- Buchanan, R. (2001). Design research and the new learning. *Design Issues*, 17(4), 3-23.
- Concilio, G., Cullen, J., Tosoni, I. (2019). Design enabled innovation in urban environments. Concilio, G., Tosoni, I. (Ed) *Innovation Capacity and the City*. SpringerBriefs in Applied Sciences and Technology. (ss. 85-101). Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-00123-0_5
- Dennis, M., Armitage, R. P., & James, P. (2016). Social-ecological innovation: adaptive responses to urban environmental conditions. *Urban Ecosystems*, 19, 1063-1082.
- Deutsche Welle. (2018). Vauban: A car-free district in Freiburg. Erişim tarihi: 28.05.2024, <https://www.dw.com/en/vauban-a-car-free-district-in-freiburg/a-42167286>
- Domanski, D., Howaldt, J., & Kaletka, C. (2020). A comprehensive concept of social innovation and its implications for the local context—on the growing importance of social innovation ecosystems and infrastructures. *European Planning Studies*, 28(3), 454-474.
- Evans, J., Karvonen, A., & Raven, R. (2016). *The experimental city*. London: Routledge.
- Fischer-Kowalski, M.; Rotmans, J. (2009) Conceptualizing, observing, and influencing social-ecological transitions. *Ecology and Society*. 14 (2), 1–18.
- Fischer, F. & Miller, G. J. (2017). *Handbook of public policy analysis: theory, politics, and methods*. London: Routledge.
- Frantzeskaki, N., Broto, V. C., Coenen, L., & Loorbach, D. (2017). *Urban sustainability transitions*. New York: Routledge.
- Green City Times. (t.y.). Europe's Most Sustainable Town. Erişim tarihi: 20.05.2024, <https://www.greencitytimes.com/europe-s-most-sustainable-city/>
- Grimm, R., Fox, C., Baines, S., & Albertson, K. (2013). Social innovation, an answer to contemporary societal challenges? Locating the concept in theory and practice. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 26(4), 436-455.
- Husebø, A. M. L., Storm, M., Ødegård, A., Wegener, C., Aakjær, M., Pedersen, A. L., ... & Willumsen, E. (2021). Exploring social innovation (SI) within the research contexts of higher education, healthcare, and welfare services—A scoping review. *Nordic Journal of Social Research*, 12(1), 72-110.

- Khalaf, O. A., Ja'afar, N. H., Abdul Malek, M. I. & Husni, E. M. (2023). A review: eco-friendly technologies and sustainable development of urban friendliness spaces toward new urbanism design approach. *Jurnal Kejuruteraan SI*, 6(1), 49-59.
- Kroh, J. (2021). Sustain (able) urban (eco) systems: stakeholder-related success factors in urban innovation projects. *Technological Forecasting and Social Change*, 168, 120767.
- Lang, S. & Rothenberg, J. (2017). Neoliberal urbanism, public space, and the greening of the growth machine: New York City's High Line park. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 49 (8), 1743-1761.
- Loorbach, D., Frantzeskaki, N.; Avelino, F. (2017). Sustainability transitions research: Transforming science and practice for societal change. *Annual Review of Environment and Resources.*, 42, 599-626.
- Manzini, E. (2014). Design in a changing, connected world. *Strategic Design Research Journal*, 7(2), 95-99.
- Marques, P., Morgan, K., & Richardson, R. (2018). Social innovation in question: The theoretical and practical implications of a contested concept. *Environment and Planning C: Politics and Space*, 36(3), 496-512.
- Matthies, A. L., Stamm, I., Hirvilammi, T., & Närhi, K. (2019). Ecosocial innovations and their capacity to integrate ecological, economic and social sustainability transition. *Sustainability*, 11(7), 2107.
- Matthies, A. L., Peeters, J., Hirvilammi, T., & Stamm, I. (2020). Ecosocial innovations enabling social work to promote new forms of sustainable economy. *International Journal of Social Welfare*, 29(4), 378-389.
- Mobile Lives Forum (t.y.). Research Notes: An emblematic model of a car-free day: Bogota's Ciclovía. Erişim tarihi: 20.05.2024, <https://forumviesmobiles.org/en/project/15582/emblematic-model-car-free-day-bogotas-ciclovía>
- Mulgan, G. (2012). The theoretical foundations of social innovation. *Social innovation: blurring boundaries to reconfigure markets* (ss. 33-65). London: Palgrave Macmillan.
- Narter, Ç., & Bayraktaroğlu, S. (2010). Sürdürülebilir kalkınma için yavaş şehirler hareketi ve tasarımın katkısı: Seferihisar için ulaşım proje çalışması. *Green age sepozum bildirileri*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Parra, C. (2013). Social sustainability: A competing concept to social innovation? *The international handbook on social innovation: collective action, social learning and transdisciplinary research*. (ss. 142-154). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Papanek, V. (1971). *Design for the real world: human ecology and social change*. New York: Pantheon Books.
- Pineda-Pinto, M., Frantzeskaki, N., & Nygaard, C. A. (2021). The potential of nature-based solutions to deliver ecologically just cities: lessons for research and urban planning from a systematic literature review. *Ambio*, 51, 167-182.
- Rakhshandehroo, M., Yusof, M. J. M., Arabi, R., & Jahandarfard, R. (2016). Strategies to improve sustainability in urban landscape, literature review. *Journal of Landscape Ecology*, 9(3), 5-13.
- Raworth, K. (2017). *Doughnut economics: seven ways to think like a 21st-century economist*. London: Random House.
- Reinsberger, K., Brudermann, T., Hatzl, S., Fleiß, E. & Posch, A. (2015). Photovoltaic diffusion from the bottom-up: analytical investigation of critical factors. *Applied Energy*, 159, 178-187.
- Sabato, S., Vanhercke, B., & Verschraegen, G. (2015). The EU framework for social innovation: between entrepreneurship and policy experimentation. *ImProvE Working Paper No.15/21*. Antwerp: University of Antwerp.
- Schumpeter, J. A. (1934). *The theory of economic development*. Cambridge: Harvard University Press.

- Sept, A. (2021). 'Slowing down'in small and medium-sized towns: Cittaslow in Germany and Italy from a social innovation perspective. *Regional Studies, Regional Science*, 8(1), 259-268.
- Sgobbo, A. (2017). Eco-social innovation for efficient urban metabolisms. *TECHNE-Journal of Technology for Architecture and Environment*, 335-342.
- Sovacool, B. K., & Ratan, P. L. (2012). Conceptualizing the acceptance of wind and solar electricity. *Renewable and sustainable Energy reviews*, 16(7), 5268-5279.
- Spiliotopoulou, M., & Roseland, M. (2020). Urban sustainability: from theory influences to practical agendas. *Sustainability*, 12(18), 7245.
- Van der Have, R. P., & Rubalcaba, L. (2016). Social innovation research: an emerging area of innovation studies?. *Research Policy*, 45(9), 1923-1935.
- Winslow, J., & Mont, O. (2019). Bicycle sharing: sustainable value creation and institutionalisation strategies in Barcelona. *Sustainability*, 11(3), 728.